

СЕКЦІЯ 2

БЮДЖЕТНА СИСТЕМА УКРАЇНИ, АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ, ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА КОНТРОЛЬ.

Голова секції *Тетяна Косова*, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, обліку та оподаткування;
Tetyana Kosova, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Finance, Accounting and Taxation;

Заступник голови секції *Олена Рибак*, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування Національного авіаційного університету;
Olena Rybak, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Accounting and Taxation of the National Aviation University.

Антипенко Надія Василівна
доктор економічних наук, доцент
професор кафедри фінансів, обліку та оподаткування
Васильчук Вікторія Володимирівна
здобувач вищої освіти ОС «Бакалавр»
Національний авіаційний університет, м. Київ.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Анотація. Проаналізовано значення для економіки країни підприємництва, що здатне вирішувати різні економічні завдання, такі як створення в країні конкурентного середовища, залучення приватного капіталу та зовнішніх інвестицій, а також удосконалення наявних технологій виробництва. Наведено основні макроекономічні фактори, що впливають на розвиток малого бізнесу, а саме обмежений внутрішній попит, недостатня кількість вільних коштів підприємств, зниження реальних доходів населення, низька інвестиційна активність, недостатній відтік капіталу. Окреслено основні та додаткові труднощі для малих підприємств на шляху до ефективної діяльності.

Ключові слова: мале підприємство, макрорівень, розвиток, підприємництво, національна економіка, бізнес.

Малі підприємства забезпечують розвиток економічної системи країни та наближають її до споживачів. Підприємництво здатне вирішувати різні економічні завдання, такі як створення в країні конкурентного середовища, залучення приватного капіталу та зовнішніх інвестицій, а також удосконалення наявних технологій виробництва. Водночас ці підприємства виконують найважливішу роль у державі — надають громадянам країни

робочі місця, створюють дійсні джерела їх доходів, забезпечують виробництво товарів виконання робіт та надання послуг.

Світовий досвід свідчить про те, що головною рушійною силою економіки є малі підприємства, оскільки вони запобігають монополії, сприяють розвитку ринкових відносин і швидко реагують на ринкові зміни. Становлення малого бізнесу України розпочалося з початком незалежності, але все ще існують певні труднощі в їх функціонуванні та розвитку. Основною перешкодою для розвитку малого підприємництва є відсутність ефективних національних механізмів підтримки. Збільшення кількості малого бізнесу створює нові можливості працевлаштування та серйозні інновації, тому вивчення сучасних проблем розвитку малого бізнесу в Україні набуває особливої актуальності.

Одним із основних інструментів розвитку національної економіки є малі підприємства. Вони являються основою дрібного виробництва, налагоджують економічне зростання, формують структурну та якісну складову ВВП, підвищують ступінь демократизації суспільства, сприяють перебудові економіки, швидкому прибутку, свободі вибору ринку, насичення ринку товарів і послуг, інновацій, створюють додаткові робочі місця для працівників, характеризуються високою мобільністю та раціональним управлінням, формуючи шар підприємців та власників, що є основою середнього класу та сприяють послабленню монополії та розвитку здорової ринкової конкуренції [1].

Після розгляду аналізу розвитку малих підприємств в Україні можна зауважити, що формування цього сектору відбулося за рахунок двох джерел: самоорганізації і приватизації. Розпад великих збиткових підприємств також був одним із реальних джерел, який привів до збільшення кількості малих підприємств. Відокремлення від великих підприємств структурних підрозділів із наданням їм статусу юридичної особи збільшило організаційну базу для створення малих суб'єктів господарювання [2].

Зазначимо також, що на розвиток малого бізнесу України безпосередньо впливає негативна динаміка основних макроекономічних показників. Зокрема, зниження ВВП призвело до скорочення внутрішніх фінансових ресурсів країни та оборотного капіталу підприємств, зниження купівельної спроможності населення. Основними макроекономічними факторами, що впливають на розвиток малого бізнесу, є обмежений внутрішній попит, недостатня кількість вільних коштів підприємств, зниження реальних доходів населення, низька інвестиційна активність, недостатній відтік капіталу.

Сучасна макроекономічна ситуація створила додаткові труднощі для малих підприємств. Одна з них – це відсутність коштів та висока вартість кредитних ресурсів. Відсоткова ставка по кредиту перевищує 25-30%, тому дозволити собі це можуть лише високоприбуткові підприємства. Банківські установи не хочуть і рідко видають кредити малим суб'єктам господарювання, дуже підозріло ставляться до позичальників приватних підприємців, піддаючи їх різним перевіркам. Друга перешкода полягає в тому, що купівельна спроможність населення низька, а пріоритети споживачів постійно змінюються, що призводить до зниження продажів. У вітчизняних покупців

небагато грошей і вони не хочуть розлучатися з ними, все більше уваги приділяють зниженню витрат: знижки, акції, дешевші товари, тривале використання товару. Але розпродажі та знижки можуть дозволити собі лише великі учасники ринку. Для малих підприємств дані маркетингові інструменти недоступні. Через це торговий сегмент ринку монополізується, при тому, що в торгівлі і послугах в Україні зайняті 60% приватних підприємців. Третя перешкода — криза ліквідності і криза неплатежів. Зараз малі підприємства існують за умов, коли вони винні контрагентам а не навпаки. З багатьма контрагентами доводиться працювати в борг, під розписки чи бартер. Реальних платежів дуже мало, кошти в системі не циркулюють [3].

На шляху до ефективної діяльності малих підприємств основними проблемами є:

— труднощі започаткування бізнесу, особливо на стадії переходу від реєстрації до початку діяльності;

— неоднозначність і суперечливість чинної нормативно-правової бази;

— недосконала система бухгалтерського обліку та звітності;

— слабкість інфраструктури малого підприємництва;

— низька ефективність системи управління;

— низькі темпи реформування власності;

— некомпетентність працівників та керівництва;

— неефективна приватизація;

— продукція та послуги малого підприємства не конкурентоспроможні;

— відсутність доступної бізнес освіти;

— неефективна система підбору персоналу.

На нашу думку на даному етапі розвитку економіки першочерговим завданням розвитку малого підприємництва є вдосконалення законодавчої та нормативно-правової бази. Сьогодні в Україні існує велика кількість нормативно-правових актів з управління підприємницькою діяльністю, але відсутність уніфікованості та системності спричинила багато правових перешкод. Світова практика показує, що 12% малих підприємств переростають у великі компанії. На жаль, в Україні це лише поодинокі випадки, адже розвиток малого бізнесу фактично заблоковано. Середня тривалість життя українського малого бізнесу дуже незначна. Вважається, що середній термін існування малого бізнесу становить 3-5 років. Від 50% до 80% українських малих підприємств банкрутують [5].

Не менш значною перешкодою на шляху розвитку малих підприємств в Україні є відсутність доступних фінансових ресурсів для створення нових підприємств. Обмеженість кредитних коштів, високі процентні ставки та великий кредитний ризик не можуть сприяти притоку інвестицій для розвитку малих підприємств. Тому до основних причин, що перешкоджають розвитку малих підприємств в Україні можна віднести:

— недосконалість законодавства як з питань розвитку малого підприємництва, так і підприємництва в цілому;

— високі податки, що змушує деяких суб'єктів малого та середнього підприємництва йти в тіньову економіку;

— недостатня державна фінансова-кредитна і майнова підтримка малих підприємств;

— відсутність дійового механізму реалізації державної політики щодо підтримки малих підприємств;

— недосконалість системи обліку та статистичної звітності малих підприємств; — обмеженість інформаційного та консультативного забезпечення;

— недосконалість системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для підприємницької діяльності.

Проте малі підприємства мають переваги в інноваційній діяльності, оскільки вони здатні займатися розробкою та освоєнням технології у тих областях, які можуть бути для великого бізнесу або неперспективними, або надто ризикованими. А власник малих підприємств може ризикувати, тому що воно належить лише йому, і він сам несе відповідальність за всі дії.

Отже, на сьогодні провідну роль у створенні ефективної економіки нашої країни відіграють малі підприємства. Їх розвиток відбувається нерівномірно і вони, так і не посіли належного місця у структурі національної економіки, але, якщо будуть вдало прийняті запропоновані шляхи на покращення, то малі підприємства в Україні будуть мати великі перспективи. Оскільки в них значно більш виражена, ніж у великих підприємств, здатність до саморегулювання та самовідтворення.

Сучасне середовище діяльності українських малих підприємств є нестабільним та нажаль, слабко прогнозованим. Тому вплив нестабільності зовнішнього середовища на діяльність малих підприємств може призвести до суттєвих втрат або навіть їх банкрутства.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА:

1. Білоус Г.П. Розвиток малого підприємництва в Україні // Економіка України. — 2016. — № 5. — С. 34—36.

2. Брижань І.А. Реформування системи оподатку" вання суб'єктів малого підприємництва як один із за" ходів державної підтримки їх розвитку / І.А. Брижань, О.О. Олійник // Економіка і регіони. — 2016. — №

3. — С. 171—176. 3. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

4. Національна програма сприяння розвитку малих підприємств в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

5. Розвиток малого підприємства в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://otherre.ferats.allbest.ru/economy/00111223_0.html